

130918 - آیا در عقیده به احادیث آحاد استناد می شود؟

سوال

از یکی شنیدم که می گفت: عقاید با احادیث آحاد ثابت نمی شود، زیرا حدیث آحاد فقط ظن (گمان) را می رساند و یقینی نیست. پاسخ شما چیست؟

پاسخ مفصل

«پاسخ ما در برابر کسانی که اعتقاد دارند عقیده با احادیث آحاد ثابت نمی شود چون این احادیث ظنی (گمانی) هستند و عقیده بر اساس گمان نهاده نمی شود، این است که می گوییم: رای آنان صحیح نیست زیرا بر یک دلیل اشتباه بنا شده، به چند جهت:

۱- این که **«حدیث آحاد فقط گمان را می رساند»** به طور مطلق نیست، بلکه برخی از اخبار آحاد در صورت دلالت قرائن بر راست بودن آن مفید یقین خواهد بود، همینطور اگر امت آن را بپذیرد، مانند حدیث **«إنما الأعمال بالنیات»** که توسط عمر بن الخطاب . رحمه الله . روایت شده و هر چند یک خبر آحاد است اما می دانیم که پیامبر . صلی الله علیه وسلم . آن را گفته اند و این چیزی است که شیخ الاسلام ابن تیمیه و حافظ ابن حجر و دیگران به تحقیق اثبات کرده اند.

۲- پیامبر . صلی الله علیه وسلم . افراد را به تنهایی برای [آموختن و ابلاغ] اصول عقاید یعنی شهادت لا اله الا الله و محمد رسول الله می فرستاد، و این فرستادگانی که می فرستاد حجتی الزامی بود، چنانکه معاذ را به یمن فرستاد و ارسال او را حجتی الزامی برای اهل یمن برای پذیرش [سخنان] وی دانست.

۳- اگر بگوییم عقاید با احادیث آحاد ثابت نمی شود، در این صورت می توان گفت: احکام عملی نیز با اخبار آحاد ثابت نمی شود، زیرا احکام عملی نیز عقیده ای با خود دارد مبنی بر اینکه الله متعال به این کار امر نموده یا از آن نهی کرده است، در حالی که اگر چنین بگوییم بسیاری از احکام شریعت تعطیل می شود، و اگر این سخن را نپذیریم، سخن پیشین که عقیده با حدیث آحاد ثابت نمی شود نیز مردود است زیرا این دو . چنانکه بیان نمودیم . تفاوتی با یکدیگر ندارند.

حاصل آنکه: خبر آحاد اگر قرائن و نشانه هایی مبنی بر راست بودن آن موجود باشد مفید علم است و احکام عملی و علمی با آن ثابت می شود و دلیلی بر تفاوت میان این دو (عقیده و احکام عملی) نیست، و هر کس تفاوت این دو را از یکی از امامان نقل می کند اولاً باید آن را با سند صحیح از آن امام ثابت کند، سپس به بیان دلیل آن امام بپردازد.

۴- الله متعال در مورد مساله ای که بسیار بزرگتر از مسائل عقیدتی است یعنی مساله نبوت و پیامبری امر نموده تا کسی که در این مورد جاهل است به اهل علم رجوع نماید:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ (۴۳) بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ﴾ [النحل: ۴۳ - ۴۴]

(و پیش از تو جز مردانی که بدیشان وحی می کردیم [کسی] نفرستاده ایم، پس اگر نمی دانید از آگاهان جويا شوید (۴۳) با دلایل آشکار و نوشته ها)

که این شامل پرسش از یک عالم یا چند عالم است».